פר ושעיר של יום הכיפורים כו': מכדי צפון בעולה כתיב ניתני עולה ברישא חטאת איידי [ב]דאתי מדרשא חביבא ליה וניתני חטאות החיצונות א] איידי דנכנס דמן לפני ולפנים חביבא ליה וצפונה ב] בעולה היכא כתיבא [1]ושחט אותו על ירך המזבח צפונה אשכחן בן צאן בן בקר מנא לן אמר קרא [2]ואם מן הצאן [ג]וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון הניחא למ"ד מלמדין ג] אלא למ"ד אין מלמדין מאי איכא למימר [ד]דתניא [3]ואם נפש וגו' לחייב על ספק מעילות אשם תלוי דברי רבי עקיבא וחכמים [א]פוטרין מאי לאו בהא קא מיפלגי מר סבר למידין ומר סבר אין למידין אמר רב פפא דכולי עלמא למידין והיינו טעמא דרבנן נאמר כאן [3]מצות ונאמר [4]בחטאת חלב [ה]מצות מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ורבי עקיבא מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי חטאת דטומאת מקדש וקדשיו דעולה ויורד הוא ורבנן [ו]אין גזירה שוה למחצה ד] ור"ע נמי אין גזירה שוה למחצה אין הכי נמי והכא בהא ה] קמיפלגי ר"ע סבר ואם נפש כתיב [ז]וי"ו מוסיף על ענין ראשון ורבנן נמי הכתיב ואם נפש לימא בהא קמיפלגי [ח]דמר סבר [ט]היקש עדיף ומר סבר גזירה שוה עדיף ו] לא דכ"ע דהיקש עדיף ואמרי לך רבנן תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים שלא תאמר לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא ורבי עקיבא הא סברא מנא ליה נפקא ליה [5]מזאת תורת האשם תורה אחת לכל האשמות תינח מאן דאית ליה תורת מאן דלית ליה תורת מהיכא גמר גמר [6]בערכך [7-8]בערכך תינח היכא דכתיב בערכך אשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערכך מאי איכא למימר גמר באיל באיל: חטאת מנא לן דבעיא צפון דכתיב [9]ושחט את החטאת במקום העולה אשכחן שחיטה קבלה מנא לן דכתיב [10]ולקח הכהן ז] מדם החטאת מקבל עצמו מנא לן אמר קרא ולקח לו יקח ח] אשכחן למצוה לעכב מנין קרא אחרינא כתיב [11]ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה ותניא ט] [כ]היכן עולה נשחטה בצפון אף זה בצפון

בעולה כתיב. גבי עולה לאן כויקרא ושחט אותו על ירך המזבח צפונה: **מדרשא.** מהיקשא דכתיב במקום אשר תשחט העולה (ויקרא ו): **עליון.** פרשת בן בקר למעלה מפרשת בן צאן: **הניחא למאן דאמר למדין.** עליון מתחתון על ידי וי"ו המוסיף: **ואם נפש.** גבי אשם תלוי כתיב בויקרא ואם נפש כי תחטא וגו' ולמעלה הימנה פרשת מעילה ולאית שידע לאחר זמן שנהנה מן ההקדש בשוגג וחייבין עליה אשם ודאי: **על ספק מעילות.** הקדש וחולין לפניו ונהנה מאחד מהם ו) כסבור שניהם חולין ועכשיו אינו יודע מאיזה מהן נהנה מביא אשם תלוי להגן מן היסורין עד שיודע לו שודאי מעל ומביא אשם ודאי וגם הוא איל בכסף שקלים: **למדין.** עליון מתחתון פרשת הקדש מפרשת אשם תלוי שתחתיה למימרא דהנהנה מן ההקדש נמי מייתי אשם תלוי על ספיקו: **נאמר מצות.** באשם תלוי ועשתה אחת מכל מצות (ויקרא ה) וכן בחטאת (שם ד): **מה חטאת.** באה על שגגת זדון כרת כדילפינן בהוריות (דף ח.) אף אשם תלוי על ספק דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **ורבי עקיבא.** גמר לה להך גזירה שוה הכי מה חטאת יא] קרבן קבוע לעני כעשיר אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבוע: **לאפוקי.** ספק נכנס טמא למקדש ספק לא נכנס הואיל ודאי בעולה ויורד אין מביא על ספיקו אשם תלוי: **אין גז"ש למחצה.** וכי היכי דגמרינן יב] לה לגבי הא מילתא גמור מיניה נמי דאינו בא אלא על ספק כרת: **ואמרי לך רבנן.** היקש להכי אתא תחתון יג] הוא דגמר מעליון לקנות אשם בשתי סלעים דגבי אשם מעילות כתיב בערכך כסף שקלים וגמר אשם תלוי מיניה שלא תאמר לא יהא ספיקו של כרת חמור מוודאו: **דנקא.** שתות יד] כלומר מעה כסף שהוא שתות של דינר ולאו דווקא נקט אלא טו] דמים קלים בעלמא שלא ניתן לה קצבה: **תינח מאן דאית ליה תורת.** בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג:): **בערכך בערכך.** באשם תלוי ובאשם גזילות כתיב בערכך לאשם וגמרינן מערכך דאשם מעילות דכתיב ביה בערכך כסף שקלים: **גמר באיל באיל.** כתיב ין ביה טז] באיל האשם ובחד מהנך נמי כתיב באיל האשם ואשם נזיר ואשם מצורע נמי יז] לא מרבינן משום דכתיב יח] כבש בן שנה ומדאיל שהוא בן שתי שנים בא בשתי סלעים כבש בן שנה בא בסלע. כולה שמעתין יט] בכריתות (דף כב:): **את החטאת.** יתירא הוא דהא בחטאת קאי והוה ליה למכתב ושחט אותה למה לי את החטאת בנין אב לכל ששמו חטאת שטעון צפון דלא תימא דווקא שעירת יחיד דכתיב גביה: **ולקח הכהן.** בתר ושחט כתיב בחטאת יחיד ומשמע במקום כ] העולה נמי ילקח והך לקיחה קבלה דגמר בג"ש בת"כ [כ] נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה ויקח משה חצי הדם וישם באגנות (שמות כד): **מקבל עצמו.** שצריך לעמוד בצפון ולא יעמוד בדרום ויושיט ידו בצפון סמוך לו אלא אמצע עזרה שהדרום והצפון נחלקו כא] שם וקיבל מנלן דהא אמר לקמן אם עמד בדרום וקיבל בצפון פסול: **ולקח לו יקח.** סרסיהו למקרא ודרשהו את עצמו יקח למקום הדם: **קרא אחרינא כתיב.** דדריש ליה תנא לעיכובא כדתניא. ושחט אותו וגו' בשעיר נשיא כתיב: **אף זה בצפון.** האי קרא מגמר עליה: וכי

איידי [דאתי מדרשא] חביבא ליה. ואם תאמר אם כן ליתני עולה לבסוף כדפריך בשמעתא קמייתא דיבמות (דף ג.) גבי אחות אשה ויש לומר איידי דאתיא עולה בציבור תניא בהדי חטאות דבאות בציבור והדר תניא אשם דאינו אלא ביחיד:

אשכחן בן צאן בן בקר מנלן. תימה דלעיל פרק כל הפסולין (דף לד:) דרשינן בן הבקר לפני ה' ואין השוחט לפני ה' ולא אמרינן בן צאן מנין ולכמה דרשות לא מצרכינן תרי קראי לבן בקר ולבן צאן ושמא אהך דרשא הוי"ו כב] מוסף סמיך אי נמי משום דבבן צאן כתיב אותו למעוטי איצטריך הכא לרבויי מיהו בההיא דבן הבקר לפני ה' וסמיכה כג] והפשט ניחא דלא קאמר בן צאן מנין דפשיטא כד] דילפינן תחתון מעליון אבל עליון מתחתון ס"ד דלא יליף: **מה** להלן דבר שחייבין על זדונו כרת. ואם תאמר היכי יליף מגזירה שוה מצות מצות הא חטאת חלב גופה בהיקשא ילפא כדאמר כה] ל) הוקשה כל התורה לעבודת כוכבים וי"ל דכי האי גוונא לא חשיב למד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש כו] כיון דלאו לאו היקשא הוה מוקמינא ליה בכל דבר ולא אתא היקשא אלא כז] למימר דלא איירי אלא בדבר שיש בו כרת: **דכולי** עלמא היקשא עדיפא. וא"ת והאמרינן פ' השולח (גיטין דף מא:) דכ"ע גזירה שוה עדיפא וי"ל הא דקאמר דכ"ע היקש עדיף היינו לענין מ) דטוב לנו לעשות הגז"ש למחצה ממה שנבטל ההיקש לגמרי אבל התם דמקים או מופסה דהיינו שטר להפלה לא נפלתה דהיינו כסף לומר משחרר חצי עבדו בשטר מועיל כמו בכסף וקאמר גזירה שוה דלה לה מאשה עדיפא מה אשה חליה לא מועיל והתם כח] לא נתבטל ההיקש דשמא לריך למילי אחרי ועוד י"ל דשטר בשפחה כנענית לא קמ"ל כט] אלא בגזירה שוה דלה לה מאשה לכך קאמר דגזירה שוה עדיפא לטוב לעשות גזירה שוה דתהוי שטר בשפחה כמו גט דאשה שלא להועיל חליה ל] מלעשותו כמו כסף שסמוך לו והפלה דהא מגט אשה נפקא שטר שחרור ועיקר. ברוך: **וחטאת** בת דנקא. פי' בקונטרס לאו דווקא אלא דמים קלים שלא ניתן קצבה והדין עמו דבהדיא איתא בפ' בתרא דכריתות (דף כז.) גבי מפני מה לא נתנה תורה שיעור במחוסרי כפרה ופריך אלא מעתה חטאת חלב תהא לה קצבה וא"ת הא בפ' מחוסרי כפרה (כריתות דף י:) משמע דהוי בסלע גבי האומר הרי עלי בסלע למזבח יביא כבש שאין לך דבר שקרב בסלע אלא כבש והאי סלע היינו בלא נסכים דקאמר דאם רחמנא עליה למיהוי [חד] משיתסר בעשירות וי"ל דהתם למלוה מן המובחר לא]: **תינח** למאן דאית ליה זאת תורת. פלוגתא בשמעתא קמייתא במנחות (דף ג:) והכי נמי הוה מצי למיבעי לרבנן מנא להו אשם בכסף שקלים בכל אשמות כיון דלית להו זאת תורת: **גמר** בערכך בערכך. וא"ת רבנן אי אית להו גזירה שוה דבערכך בערכך א"כ [ואם] נפש למה לי ואי לית להו א"כ אשם גזילות לב] בכסף שקלים מנא להו ואומר ר"ת דאע"ג דאית להו איצטריך ואם נפש שלא יהא ספיקו חמור מודאו דכי האי גוונא אמר פ' דם שחיטה (כריתות כב:) ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת איצטריך ואם נפש כו' דאי לג] מתורה אחת הני מילי לשאר אשמות אבל אשם תלוי לא יהא חמור ספיקו מודאו וא"ת לרבנן מגזירה שוה דבערכך נמי נילף אשם תלוי בספק מעילות וי"ל דבערכך לא משמע להקיש לד] אלא לענין כסף שקלים ומהאי טעמא נמי איצטריך לר"ע ואם נפש לספק מעילות לה]: **אשם** שפחה חרופה באיל איל. ובתורת כהנים יליף אשם שפחה לכסף שקלים מגזירה שוה אשם אשם יכול לו] אף אשם נזיר ומצורע כו' ת"ל הוא והיינו טעמא דממעט אשם נזיר ומצורע טפי משאר אשמות משום דבאין כבש שהוא בן שנה כדפירש רש"י:

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה יא:

◆

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
2. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא א, י
3. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה, יז
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד, ב
5. וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז, א
6. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה, טו
7. וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה, יח
8. וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: שם, שם, כה
9. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה: ויקרא ד, כט
10. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה
11. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא: ויקרא ד, כד

◆

מוסף רש"י

הובא בעמ' קודם

◆

שיטה מקובצת

ורבי עקיבא האי סברא מנא ליה. תימה מאי קושיא תרתי שמעינן מיניה, כמו שסבר ילמוד עליון מתחתון כמו כן סבר ילמוד תחתון מעליון דאין (ג"ש) [היקש] למחצה, וי"ל דאי הוי צריך היקשא לאשם בכסף שקלים הוי ליה לדרוש הג"ש לגמרי והיקשא הוי מוקי לתחתון לענין אשם בכסף שקלים ולא עליון מתחתון, משום דלעולם יש לנו לומר דאין ג"ש למחצה יותר מאין היקשא למחצה הואיל ודרבה למימר (דהיקשא) איצטריך לתחתון מעליון ילא (לענין) [לעליון] מתחתון לכפרי. לשון תוס' אחרים, וי"ל דהסברא שלא (תהא) [יהא] ספיקו חמור מודאו עדיפא כל כך שאם היה סובר לומר הטעם דואם נפש דילמוד תחתון מעליון לא היה מוקי ואם נפש לדרשא אחרת ולא לאמר ילמוד תחתון מעליון לו]: **מאן** דלית ליה תורת מהיכא גמר. וה"ה לרבנן מאי למפרך מנא להו כל האשמות בכסף שקלים. וא"ת והא לקמן בפרק דם חטאת (דף צג.) אמרינן אשם הוה ממש חטאת על הבגד טעון כיבוס, ואע"ג דלא כתיב אלא גבי חטאת הנאכלת ת"ת ילפינן שאר (חטאת) [חטאות] מזאת תורת החטאת, ולא קאמר התם כמו דקאמרינן הכא תינח מאן דלית ליה כו', משמע דליכא מאן דפליג, וי"ל דהוא לענין דבר שכתוב באותה פרשה בהדיא דכתיב (והבגד אשר יזה עליו מדם החטאת וכבס בגדיו) [ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס] ליכא מאן דפליג דילפינן שאר החטאות מתורת, אבל הכא לענין כסף שקלים דלא כתיב בהדיא ליכא מאן דלית ליה תורת. עוד יש לומר [דהכא הכי קאמר] למאן דלית ליה תורת לפטור הסברא שלא תהא ספיקו כו' כדפי' (לקמן בתוד"ה דמים): שיהא סברה עדיפא כל כך: **חטאת** מנלן. פי' הפנימיות. וא"ת ומאי מייתי קרא דכתיב בחטאת החיצונית

א) [יבמות ג: וש"נ], ב) [יבמות ט. וש"נ] ירושלמי שבועות פ"א ה"ד, ג) כריתות כב: [וגם כל הסוגיא ע"ש] ת"כ ויקרא חובה פרשה יב ה"א, ד) [שם תוספתא כריתות פ"א ה"ג וכעטם מטולר ברש"י סוטה טי. ובכריתות כב: ועי"ע בפי' הרא"ש נדרים ד: ד"ה והכין], ה) [מנחות ד.], ו) [פסחים ה. וש"נ יבמות ט. וש"נ], ז) [גיטין מא:], ח) [ע' פירושו בתוס' ברכות ג. ד"ה אלא], ט) [מנחות נה:] ת"כ ויקרא חובה פרשה ו ה"י ופ"ח ה"ה, י) ויקרא יט כא, כ) שם פרש' ג ה"ה, ל) [סנה' סט.], מ) [ועי"ע תוס' כריתות ד"ה אלא ותוס' יבמות נט. ד"ה דומיא], נ) [ועי' בית"ר בפי' התוס' מנחות קו: ד"ה כבש והוי' כריתות י: ד"ה מנלן]:

◆

שינויי נוסחאות

א] החיצונות בריש איידי דהני נכנס דמן כו' (שיו"ט): ב] נ"א צפון (ב"ייב): ג] נ"ל למידין עליון מתחתון וכו' אין למידין (שמכ"י), וכ"ה בכת"י, והפסק הנקודה צ"ל אחר תיבת מתחתון: ד] נ"א למחצה. לימא בהא קמיפלגי דמ"ס אין ג"ש למחצה ומ"ס יש ג"ש למחצה, דכ"ע אין ג"ש למחצה וה"ט דר"ע דכתי' ואם נפש וי"ו מוסיף וכו' ורבנן נמי הכת' ואם נפש לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר הקישי עדיף וכו' (שיו"ט, וכעי"ז בכ"י), ועי"ע כריתות כב כ'. וכסוגיא דהתם ליתא כצ"ל כאן. [ולרין שבמכלי ופי"ל לא מתקן הקטע שלפניו ור"ע נמי אין ג"ש למחצה והוס' הנ"ל צ"ל אחר קטע זה. (ל"ב): ה] תיבות בהא קמיפלגי ליתא בכ"י רפ"ע ופ"ם וכ"ה בכן (רק"ס): ו] נ"א עדיף לעולם אימא לך (דמ"ס) [דכ"ע] דהיקש נמי עדיף ואמרי לך כו'. כך כתוב בספרי כתיבת יד (ש"מ), [ברוב כתבי' ובדף ליתא תיבת לא שבנדפס]: ז] נ"ל הכהן מדמה באצבעו וקיבול דמה נמי בצפון ואשכחן קבלה מקבל עצמו ולקח ולקח ואשכחן למצוה (כ"ייצ), וליתא טפי לפי קלר הפסוקים. [ומפ"כ נוסף זה וקיבול דמה וכו' גר' דהוא מגוף הדרשה, וכמו לקמן (מט א) גבי קבלה דאשם]: ח] נ"ל קח ולצ"ל ככ"י (ש"מ), ולהא כלות שלמי"ח: ט] ותניא ושחט אותו במקום אשר ישחט וגו' היכן עולה נשחטת בצפון ומה עולה בצפון אף זה (שמכ"י): י] כהם בשוגג (שמכ"י): יא] צ"ל חטאת חלב (ש"מ): יב] צ"ל דגמרת (ש"מ): יג] צ"ל דתחתון (ש"מ): יד] תיבת שתות נמחק (ש"מ) וכמהרי"ו ליתא: טו] אלא כלומר (ש"מ): טז] ביה בשפחה חרופה באיל האשם ובאשם מעילות נמי כתיב כו' כצ"ל (ש"מ) [וכ"ה בכ"י אלא דשם לא נמחק תיבת ובחד מהנך] ועי' רש"ש: יז] תיבת נמי נמחק (ש"מ): יח] דכתיב בהו כבש (צ"ש): יט] בכפוס ונליה שמעתין: כ] דאבמקום העולה נמי קאי והך לקיחה קבלה היא דגמר לה בג"ש כו' כצ"ל (ש"מ): כא] נחלקין שם ויקבל מנלן (כת"י, ובעי"ז בש"מ): כב] צ"ל דוי"ו מוסיף (ש"מ): כג] צ"ל דסמיכה (ש"מ): כד] דפשיטא דמוי"ו מוסיף ילפינן (שמכ"י): כה] צ"ל כדאמרינן בפ"ק דיבמות (נ ה') (ש"מ): כו] צ"ל בגזירה שוה (הגר"ב): כז] אלא למעט ולמימר כצ"ל (ש"מ): כח] כד"י התם כלי ולי': כט] צ"ל קים לן (ש"מ וצ"ק): ל] צ"ל בחצייה (ש"מ): לא] נ"א נוסף ראשם שפחה (ש"מ), ולצ"ל דגבי שפחה חרופה לא כתיב בערכך: לב] דאי מזאת תורת הו"א הני מילי כו' כצ"ל (ש"מ): לג] צ"ל למדרש (ש"מ): לד] נ"א מעילות א"נ לעולם רבנן לא דרשי בערכך. ושאר אשמות נפקא להו מקרא אחרינא. ובת"כ יליף לה כו'. [הד"ל] ולא גרים אשם שפחה כו' (שמכ"י) ושיש בחידושים: לה] נ"ל ומסיים יכול שאני מרבה אף כו' (צ"ק): לו] כד' דלגה הגיהו כאן הרבה לצ"ל כלל:

יכולין לאילף חטאות הפנימיות, וי"ל דנפקא לן משום דהוי ליה למכתב ושחט אותה וכתיב את החטאת, א"כ בנין אב הוא לכל ששמו חטאת שטעון צפון א"נ דגבי כשבת יחיד כתיב כפיה: קבלה מנלן, דכלפק, דכתיב ולקח, ולמקום עולה קאי לומר דקבלה נמי בצפון, דלקיחה היינו קבלה כדילפינן [illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones